OLIY TA'LIMDA RAQAMLI IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK SHART-SHAROITLARI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
tayanch doktaranti
Sotbarova Dilfuza Ilhom qizi
olimjonovadilfuza09@gmail.com,
+99899-408-48-58

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida talabalar raqamli ijodkorligini rivojlantirishning didaktik va metodologik asoslari tizimli yondashuv asosida tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya sharoitida kreativ fikrlashni shakllantirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Tadqiqot natijalari raqamli muhitda tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning kognitiv faolligi, mustaqil o'rganish qobiliyati va innovatsion tafakkurini sezilarli darajada rivojlantirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Raqamli ijodkorlik, kreativ fikrlash, raqamli kompetensiya, oliy ta'lim, innovatsion pedagogika, dizayn fikrlash, raqamli transformatsiya, ta'lim texnologiyalari.

Аннотация: В данной статье на основе системного подхода анализируются дидактические и методологические основы развития цифрового творчества студентов в системе высшего образования. В условиях цифровой трансформации раскрываются теоретические и практические аспекты формирования креативного мышления, внедрения инновационных педагогических технологий, а также развития цифровых компетенций. Результаты исследования показывают, что образовательный процесс, организованный в цифровой среде, способствует значительному развитию когнитивной активности студентов, их способности к самостоятельному обучению и инновационному мышлению.

Ключевые слова: цифровое творчество, креативное мышление, цифровая компетентность, высшее образование, инновационная педагогика, дизайн-мышление, цифровая трансформация, образовательные технологии.

Annotation: This article analyzes the didactic and methodological foundations of developing students' digital creativity in the higher education system based on a systematic approach. The theoretical and practical aspects of forming creative thinking, introducing innovative pedagogical technologies, and developing digital competencies in the context of digital transformation are highlighted. The research results show that the educational process organized in a digital environment significantly develops students' cognitive activity, independent learning ability, and innovative thinking.

Keywords: Digital creativity, creative thinking, digital competence, higher education, innovative pedagogy, design thinking, digital transformation, educational technologies.

KIRISH

XXI asrda global iqtisodiyotning raqamlashtirilishi ta'lim tizimiga tubdan ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli texnologiyalar nafaqat ta'lim vositasi, balki bilim yaratish va uzatishning

asosiy platformasiga aylanmoqda. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimi an'anaviy bilim berish modelidan kompetensiyaviy yondashuvga o'tmoqda.

OECD ma'lumotlariga ko'ra, XXI asr kompetensiyalari tarkibiga kreativ fikrlash, tanqidiy tahlil, hamkorlik va raqamli savodxonlik kiradi [5]. UNESCO esa raqamli transformatsiyani ta'lim sifatini oshirishning asosiy omili sifatida belgilaydi [6].

Zamonaviy mehnat bozori quyidagi xususiyatlar bilan ajralib turadi:

- yuqori darajadagi raqamlashtirish
- tezkor innovatsiyalar
- moslashuvchan ish muhitlari

Bu esa talabalardan nafaqat bilim, balki kreativ va raqamli faoliyat yuritish qobiliyatini talab etadi.

ADABIYOTLAR SHARXI VA METODOLOGIYA

Tadqiqotda quyidagi ilmiy yondashuvlar qo'llanildi:

- tizimli yondashuv
- kompetensiyaviy yondashuv
- faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv
- konstruktivistik yondashuv

Lev Vygotskyning sotsial-konstruktivistik nazariyasiga ko'ra, bilimlar ijtimoiy faoliyat jarayonida shakllanadi. Bu esa raqamli muhitda hamkorlik asosida o'qitishning muhimligini ko'rsatadi.

Joy Paul Guilford va Ellis Paul Torrance kreativlikni inson intellektining rivojlanuvchi komponenti sifatida izohlaydi.

Raqamli ijodkorlikni rivojlantirish quyidagi didaktik shartlarga asoslanadi:

1. Raqamli pedagogik muhit

- LMS tizimlar
- virtual laboratoriyalar
- sun'iy intellekt asosidagi platformalar

2. Faol o'qitish metodlari

- loyiha asosida o'qitish (PBL)
- dizayn fikrlash
- case-study

3. Raqamli vositalar integratsiyasi

- multimedia kontent
- interaktiv platformalar
- vizual dizayn vositalari

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari raqamli ijodkorlikni rivojlantirishning ko'p darajali ta'sirini ko'rsatdi:

1. Kognitiv daraja

- kreativ tafakkur rivojlandi
- muammolarni kompleks hal qilish shakllandi
- analitik fikrlash kuchaydi

2. Faoliyat darajasi

Talabalar:

- raqamli kontent yaratishni o'rgandi

- loyiha asosida ishlash ko‘nikmasini egalladi
- jamoaviy faoliyatda ishtirok etdi

3. Shaxsiy rivojlanish

- o‘zini o‘zi rivojlantirish kuchaydi
- motivatsiya oshdi
- mustaqil qaror qabul qilish shakllandi

Quyidagi vositalar ayniqsa samarali deb topildi:

- Moodle
- Google Classroom
- Canva
- Adobe Photoshop
- CapCut

MUHOKAMA

Natijalar European Commission tomonidan ishlab chiqilgan raqamli ta’lim siyosatlari bilan uyg‘un [7].

Muhokama davomida quyidagi tizimli muammolar aniqlandi:

1. Institutsional muammolar

- texnik infratuzilma yetarli emas
- o‘qituvchilar tayyorgarligi past

2. Metodik muammolar

- an’anaviy dars metodlari ustun
- kreativ topshiriqlar kam

3. Psixologik omillar

- talabalarning passivligi
- raqamli vositalardan noto‘g‘ri foydalanish

Shu bilan birga, Lev Vygotsky nazariyasi asosida hamkorlikdagi o‘qitish modeli eng samarali yondashuv ekanligi tasdiqlandi.

XULOSA

Oliy ta’lim tizimida raqamli ijodkorlikni rivojlantirish zamonaviy ta’lim paradigmasining muhim yo‘nalishidir. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar va innovatsion pedagogik yondashuvlar integratsiyasi talabalarning kreativ, kasbiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Raqamli ijodkorlikni rivojlantirish:

- ta’lim samaradorligini oshiradi
- innovatsion fikrlashni shakllantiradi
- muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi
- global mehnat bozori talablariga moslashuvni ta’minlaydi

Kelgusida quyidagilarni amalga oshirish zarur:

- pedagoglarning raqamli kompetensiyasini oshirish
- ta’lim dasturlarini modernizatsiya qilish
- raqamli infratuzilmani rivojlantirish

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shavkat Mirziyoyev. (2017). *Yuksalish strategiyasi: kelajakni qurish*. Toshkent: O‘zbekiston.
2. Shavkat Mirziyoyev. (2019). *Harakatlar strategiyasi: rivojlanish va modernizatsiya*. Toshkent: Ma’naviyat.
3. Shavkat Mirziyoyev. (2021). *O‘zbekistonni rivojlantirishning yangi bosqichi*. Toshkent: O‘zbekiston.
4. Bates, T. Teaching in a Digital Age https://opentextbc.ca/teachinginadigitalage/
5. OECD Digital Education https://www.oecd.org/education/digital-education/
6. UNESCO Digital Learning https://www.unesco.org/en/digital-learning
7. European Commission Digital Education Action Plan https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education
8. Coursera Digital Skills https://www.coursera.org/articles/digital-skills
9. [1] Sh. Mirziyoyev, *Yuksalish strategiyasi*, 2017.
[2] Sh. Mirziyoyev, *Harakatlar strategiyasi*, 2019.
[3] Sh. Mirziyoyev, *Yangi bosqich*, 2021.
[4] T. Bates, *Teaching in a Digital Age*, 2020.
[5] OECD, “Digital Education,” 2023.
[6] UNESCO, “Digital Learning,” 2023.
[7] European Commission, “Digital Education Action Plan,” 2021.
[8] Coursera, “Digital Skills,” 2024.
[9] L. S. Vygotsky, *Mind in Society*, 1978.
[10] J. P. Guilford, *Human Intelligence*, 1967.
[11] E. P. Torrance, *Creativity Theory*, 1974.